OCENIANIE

Część I – rozumienie pisanego tekstu
Zadanie sprawdzające rozumienie tekstu Anny Kwiatkowskiej *Przez kulturowe okulary*

Odpowiedzi mogą przybierać różną formę językową, ale ich sens musi być zgodny z tekstem. Oceniając pracę maturzysty, należy stosować wskazaną punktację.

Lp	Odpowiedzi	Punkty	
		maks.	**cząstk.**
1	– stanowi przykład, ilustrujący poruszane w nim zagadnienia – ułatwia czytelnikowi zrozumienie poruszanych w nim zagadnień – jest sposobem nawiązania kontaktu z czytelnikiem (zaciekawia czytelnika) – ożywia tekst – nadaje mu kompozycję klamrową	**2** (po 1 p. za każdą funkcję)	1
2.	**obraz:** łódź z pasażerami, płynąca po wzburzonym morzu **sens metafory:** np. metafora sygnalizuje niebezpieczeństwo i/lub konieczność współpracy	**2** (1 p. za obrazu, 1 – za odczytanie jego sensu)	1
3.	B.	**1**	0
4.	np.: – metafora (*zachowanie Gruzina […] nie dawało gwarancji dopłynięcia do portu*) – epitety nacechowane negatywnie (np.: *lekkomyślne zachowanie, nie […] lepsi*) – epitety nacechowane pozytywnie (np. *pracowita, sumienna*) – wyrazy oznaczające nakaz lub zakaz (np. *powinny, nie wolno*) – zdanie wykrzyknikowe (*…dziecko po prostu przeszkadza w pracy!*) – mowa niezależna (*Takie rzeczy nie zdarzają się w cywilizowanym świecie*) – ironia (*utrzymywanie dobrych kontaktów z okoliczną ludnością, poprzez degustację win z przydomowych wytwórni*)	**2**	1
5.	a) np.: – Robin przestał irytować się zachowaniem współpracowników – zaakceptował odmienność kulturową współpracowników b) np.: – Robin zauważył, że w ocenie swoich współpracowników stosował kryteria własnej kultury – zrozumiał znaczenie ważnych dla współpracowników wartości – zrozumiał, że dobra atmosfera wśród współpracowników jest ważna dla wykonania zadania *Uwaga: akceptujemy odpowiedzi metaforyczne, np. Robin zdjął swoje kulturowe okulary.*	**2** (po 1 p. za odpowiedź na pytanie)	1
6.	D.	**1**	0
7.	A.	**1**	0
8.	enkulturacja – proces uczenia się własnej kultury, etnocentryzm – oceniania innych kultur według zasad (standardów) własnej kultury)	**1**	0
9.	– poczucie wyższości wobec innych kultur – wrogość wobec innych kultur – błędne odczytanie zachowań przedstawicieli innych kultur	**1**	0

10.	np.: w kulturze kolektywistycznej jednostka jest całkowicie podporządkowana grupie; grupa dominuje nad jednostką; w kulturze indywidualistycznej jednostka może własny interes uznać za ważniejszy niż interes grupy	2 (po 1 p. za odpowiedź na pytanie)	1
11.	A	**1**	0
12.	definicję pojęcia zawiera akapit9., a wyjaśnienie, na czym polega problem – akapit 10.	**1**	0
13.	warunkiem poznania obcej kultury jest zachowanie wobec niej neutralności	**1**	0
14.	odpowiedź autorki: nie argument: np.: istnieją pewne wartości uniwersalne (prawa człowieka), których naruszania przez jakąkolwiek grupę kulturową nie można zaakceptować *lub* w 1948 r. została uchwalona Deklaracja Praw Człowieka, określająca wartości, które powinny być respektowane w każdej kulturze *Dopuszczalne podanie przykładów konkretnych zachowań, których autorka nie akceptuje.*	2 (1 p. za odpowiedź, 1 – za argument)	1 (za odpowiedź częściową)
	Razem	20	

Temat 1**. Na podstawie podanych fragmentów utworu Henryka Sienkiewicza *Potop* scharakteryzuj rozmówców. Wykorzystując znajomość powieści, określ, jak obie rozmowy wpłynęły na decyzje Kmicica.**

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (maksymalnie 25 punktów)

Punktacja

1. Wstępne rozpoznanie fragmentów, np.: **0–2**

Bohaterowie

a. Janusz Radziwiłł – magnat, hetman wielki litewski, wojewoda wileński; Bogusław Radziwiłł – magnat, kuzyn Janusza; Andrzej Kmicic – chorąży orszański, pułkownik wojsk Janusza Radziwiłła,

Sytuacje

b. rozmowa Janusza Radziwiłła z Kmicicem po uczcie w Kiejdanach, aresztowaniu pułkowników i poddaniu Litwy Szwedom,

c. rozmowa Kmicica z Bogusławem Radziwiłłem, która spowodowała zrozumienie prawdziwych intencji księcia Janusza.

2. Janusz Radziwiłł, np.: **0–5**

a. zdrajca,

b. wyrafinowanie i przebiegłość (rola przysięgi),

c. hipokryzja i obłuda, poza patriotyczna,

d. duma i pycha, przekonanie o własnej wyjątkowości i nieprzeciętnej inteligencji *(umysł zwyczajnego człeka tego objąć nie zdoła*), przekonanie, że jedynie Bóg ma prawo go osądzić,

e. pragnienie wyniesienia własnego rodu, prywata (uzależnienie losów ojczyzny od swego upadku lub zwycięstwa),

f. żądza władzy (pragnienie korony),

g. pewność własnych racji (mentorski ton),

h. kreowanie się na męczennika, patriotę – przedstawia zdradę jako ofiarę i poświęcenie,

i. manipulacja Kmicicem (odwoływanie się do jego emocji i honoru), podłość wobec Kmicica.

3. Bogusław Radziwiłł, np.: 0–5

a. zdrajca,

b. próżność, pycha,

c. żądza władzy (pragnienie panowania na Litwie),

d. pragnienie splendorów dla swojego rodu,
e. egoizm, lekceważenie dobra publicznego,
f. pogarda dla Polski i Polaków,
g. traktowanie ojczyzny w sposób przedmiotowy (planowanie „rozbioru"),
h. cynizm,
i. poczucie bezkarności,
j. lekceważenie rozmówcy.

4. Kmicic **0-4**

a. patriota,
b. wierny złożonej przysiędze,
c. uwikłany w zdradę Radziwiłłów,
d. ma świadomość, że znalazł się w potrzasku (chce dotrzymać przysięgi, ale nie chce być zdrajcą),
e. ma ogromny szacunek (uwielbienie) dla księcia Janusza Radziwiłła,
f. podejrzewa, że Radziwiłłowie mówią nieprawdę,
g. jest przerażony prawdą,
h. w trudnej sytuacji potrafi zapanować nad sobą.

5. Reakcje Kmicica i wynikające z nich decyzje **0-6**

po rozmowie z Januszem Radziwiłłem, *(0-3)*

np.:

a. zaufanie zdrajcy wynikające z pewności co do jego szczerych zamiarów,
b. deklaracja wierności Radziwiłłowi,
c. służba Radziwiłłowi w imię wiary w szlachetność jego intencji,
d. odcięcie się od tych, którzy wypowiedzieli posłuszeństwo księciu,
e. poparty znajomością tekstu przykład działań Kmicica na rzecz Janusza Radziwiłła,

po rozmowie z Bogusławem Radziwiłłem, *(0-3)*

np.

f. odkrycie własnej naiwności, gniew i chęć zemsty na zdrajcy,
g. porwanie Bogusława (w wyniku rozpaczy i zawiedzionego zaufania),
h. zmiana nazwiska jako wyraz zmiany postawy,
i. walka za ojczyznę w ramach rehabilitacji,
j. poparty znajomością tekstu przykład działań Kmicica w celu rehabilitacji.

6. Podsumowanie: **0-3**

Pełne – np.: dostrzeżenie podobieństw w postawach magnatów i różnic w przywoływanych przez nich argumentach. Określenie wpływu zdrajców na postawę Kmicica, dostrzeżenie jego dramatycznej sytuacji, która tłumaczy jego późniejsze decyzje. (3)

Częściowe – dostrzeżenie podobieństw lub różnic w postawach magnatów oraz wpływu zdrajców na postawę Kmicica (2)

Próba podsumowania – dostrzeżenie podobieństw lub różnic w postawach magnatów lub wpływu zdrajców na postawę Kmicica. (1)

Temat 2. **Na podstawie podanego fragmentu dramatu Sławomira Mrożka *Tango* porównaj Artura i Edka jako przywódców. Zwróć uwagę na motywy ich działania.**

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (maksymalnie 25 punktów)

punktacja

1. Prezentacja bohaterów **0-2**

Artur, np.: *(0-1)*

a. przedstawiciel młodego pokolenia,
b. student trzech fakultetów,
c. buntuje się przeciwko brakowi norm w rodzinie,

Edek, np.: *(0-1)*

d. służący,
e. prostak bez wykształcenia,
f. początkowo posłuszny rodzinie.

2. Podobieństwa postaw bohaterów jako przywódców, np.: **0-3**

a. postrzegają siebie w roli przywódców,
b. przekonani, że podstawą władzy jest siła,
c. postrzegają władzę jako tyranię,
d. przekonani, że władza daje prawo do niszczenia, zabijania.

Różnice między postawami bohaterów jako przywódców

3. Artur, np.: **0-6**

a. niekonsekwentny, deklaruje siłę i zdecydowanie (*jestem czynem, jestem energią, gotowy zabić wuja*), potem płacze, szuka pocieszenia,
b. reaguje emocjonalnie (popada z podniosłego, pełnego patosu nastroju w smutek, żal, wreszcie pogardę),
c. idealista,
d. myli się w samoocenie (nie wie, jaki jest),
e. nie jest zdolny do deklarowanego czynu (słaby i wrażliwy),
f. domaga się zrozumienia własnej postawy,
g. tłumaczy zebranym swoje motywy, usprawiedliwia zachowania racjami wyższego rzędu,
h. postrzega siebie jako uosobienie pragnień innych (*jam jest koroną waszych marzeń*),
i. zdrada Ali pozbawia go siły.

4. Motywy działania Artura, np.: **0-2**

a. buntuje się przeciwko chaosowi,
b. pragnie naprawy świata,
c. pragnie szczęścia dla innych, stawia je ponad własnym (*Poczekaj. Najpierw zbawienie świata*),
d. ślub z Alą, sięgnięcie po władzę jako próby przywrócenia norm, porządku świata.

5. Edek, np.: **0-6**

a. prymitywny, wulgarny, sprytny,
b. bezwzględny, pozbawiony skrupułów (zabija Artura i traktuje to jako czyn naturalny),
c. niezdolny do refleksji,
d. nie jest związany emocjonalnie z żadnym z bohaterów,
e. nie ma wyrzutów sumienia,
f. dumny ze swojej siły fizycznej (*Widzieliście, jaki mam cios*),
g. oczekuje bezwzględnego posłuszeństwa, a nie akceptacji,
h. po przejęciu władzy nie tłumaczy się, tylko jasno przedstawia obowiązujące odtąd zasady: *[...] byle cicho siedzieć, nie podskakiwać, uważać, co mówię [...]. Tylko posłuch musi być*.,
i. narzuca swoją wolę rodzinie Stomila,

6. Motywy działania Edka, np.: **0-2**

a. działa pod wpływem impulsu,
b. pragnienie upokorzenia tych, którym wcześniej służył,
c. rola służącego, romanse z Eleonorą i Ala, sięgnięcie po władzę jako próby wyciągnięcia z zaistniałych sytuacji jak największych korzyści dla siebie.

7. Funkcjonalne wykorzystanie utworu **0-1**

8. Podsumowanie **0-3**

pełne (np.: dostrzeżenie podobieństw i różnic w koncepcji władzy ujawniające się w wypowiedziach, zachowaniach i motywacjach. Artur przegrywa, jest zdolny jedynie do tworzenia idei. Wygrywa prostak Edek, który siłą wymusił posłuszeństwo. (3)
częściowe (np. dostrzeżenie podobieństw i różnic w postawach bohaterów) (2)
próba podsumowania (np. stwierdzenie, ze są to różni przywódcy. (1)